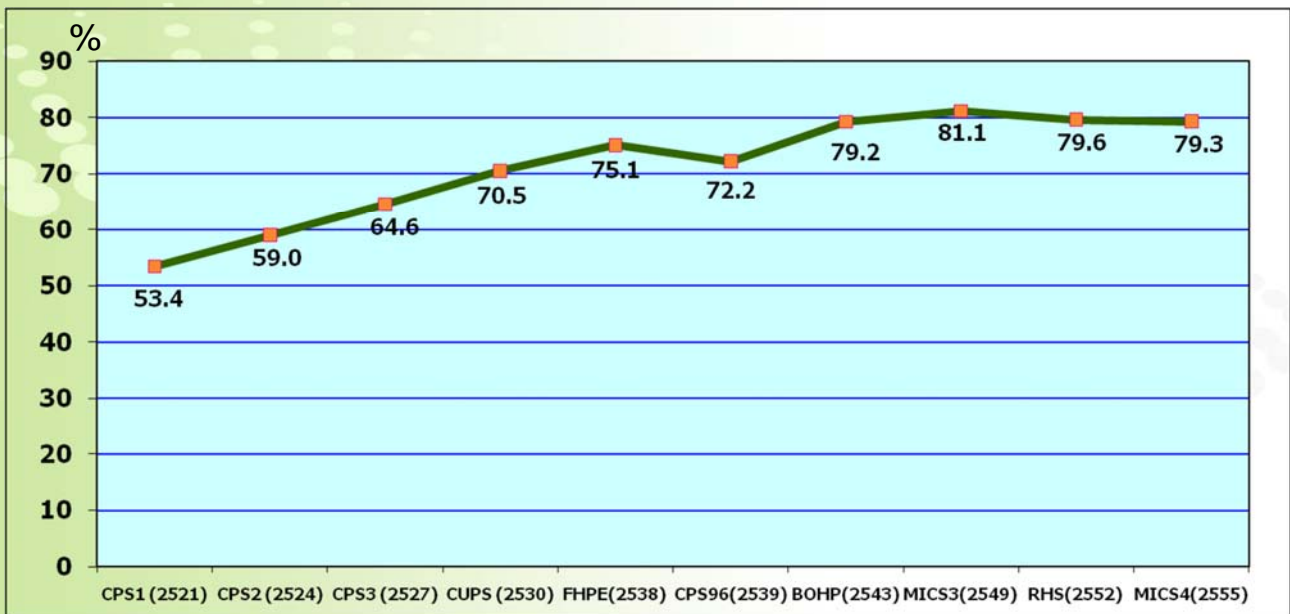

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น: การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

นายแพทย์กิตติพงษ์ แซ่เจ็ง
ผู้อำนวยการสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
กรมอนามัย

อัตราคุมกำเนิดของสตรีสมรสอายุ 15-49 ปี ของประเทศไทย พ.ศ.2544-2555

ที่มา

- CPS1-3 การสำรวจภาวะคุมกำเนิดในประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล
- CUPS การสำรวจตัวกำหนดและผลกระทบของแบบแผนการใช้วิธีคุมกำเนิด ในประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล
- FHPE โครงการประเมินผลงานอนามัยครอบครัวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 กองวางแผนครอบครัวและประชากร กรมอนามัย
- CPS96 การสำรวจภาวะคุมกำเนิดในประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล
- BOHP การประเมินผลงานส่งเสริมสุขภาพในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย
- MICS3-4 Multiple Indicators Cluster Survey
- RHS การสำรวจอนามัยการเจริญพันธุ์ สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย

โดย : สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์

วิธีการคุมกำเนิดของหญิงสมรสอายุ 15-49 ปี

	2553	2538	2543	2548	2552
ยาเม็ดคุมกำเนิด	22.6	28.4	26.8	36.7	35.0
ทำหมันหญิง	23.6	23.9	22.6	26.6	23.7
ยาฉีดคุมกำเนิด	8.7	14.3	22.0	12.4	14.0
ถุงยางอนามัย	-	0.5	1.7	1.2	2.3
ห่วงอนามัย	4.0	3.5	3.1	1.2	0.9
ทำหมันชาย	3.5	1.9	1.2	0.9	0.9
ยาฝังคุมกำเนิด	-	1.3	1.5	0.8	0.4
อื่นๆ	2.3	1.4	0.3	1.3	2.4

Ref: ICPD@15 Thailand Report

สถานการณ์

อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน

ร้อยละของนักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์

กลุ่มเป้าหมาย	ร้อยละ				
	2551	2552	2553	2554	2555
1.นักเรียน ม.2					
เพศชาย	3.7	4.2	4.4	4.2	5.3
เพศหญิง	2.3	2.6	3.0	3.0	5.1
2. นักเรียน ม.5					
เพศชาย	24.1	24.7	25.9	28.0	24.8
เพศหญิง	14.7	13.9	15.5	16.4	20.2
3.นักเรียน ปวช.ชั้นปีที่ 2					
เพศชาย	43.3	44.0	46.6	49.8	46.1
เพศหญิง	36.5	37.4	41.0	41.6	51.1

ที่มา: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค 2555

ร้อยละของการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก

กลุ่มเป้าหมาย	ร้อยละ				
	2551	2552	2553	2554	2555
1.นักเรียน ม.2					
เพศชาย	51.8	50.7	53.2	55.1	52.9
เพศหญิง	48.3	41.5	48.9	44.9	50.0
2. นักเรียน ม.5					
เพศชาย	51.1	51.5	51.0	51.1	56.4
เพศหญิง	49.9	47.6	49.2	54.1	53.4
3.นักเรียน ปวช.ชั้นปีที่ 2					
เพศชาย	48.3	51.4	49.4	55.0	56.2
เพศหญิง	45.6	47.3	48.1	50.0	54.6

ที่มา : สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค 2555

ร้อยละของการใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดกับแฟนหรือคู่อีก

กลุ่มเป้าหมาย	ร้อยละ				
	2551	2552	2553	2554	2555
1.นักเรียน ม.2					
เพศชาย	53.4	57.7	53.4	69.0	53.3
เพศหญิง	40.4	33.1	44.4	36.6	48.1
2. นักเรียน ม.5					
เพศชาย	44.7	46.3	47.9	51.2	56.5
เพศหญิง	38.1	34.7	38.1	46.5	43.8
3.นักเรียน ปวช.ชั้นปีที่ 2					
เพศชาย	42.9	56.7	43.9	51.2	54.2
เพศหญิง	31.9	32.6	34.5	38.6	39.6

ที่มา: ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียนประเทศไทย พ.ศ. 2550-2555
สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

อัตราการคลอดของหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิง 15-19 ปี 1,000 คน

ปี พ.ศ.	หญิงคลอด 15-19 ปี	หญิงอายุ 15-19 ปี ทั้งหมด	อัตรา : 1,000
2548	113,048	2,293,588	49.3
2549	112,509	2,300,979	48.9
2550	116,086	2,333,403	49.7
2551	118,921	2,371,583	50.1
2552	119,828	2,390,695	50.1
2553	120,115	2,399,446	50.1
2554	129,321	2,413,063	53.6
2555	129,451	2,404,152	53.8

ที่มา : 1. สถิติสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2548-2554
2. ข้อมูลหญิงคลอด อายุ 15-19 ปี พ.ศ. 2555 จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

อัตราการคลอดของหญิงอายุ 15-19 ปีต่อหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน

- ที่มา : 1. สถิติสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2548-2554
 2. ข้อมูลหญิงคลอด อายุ 15-19 ปี พ.ศ. 2555 จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
 3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

จำนวนการคลอดของวัยรุ่นหญิงเฉลี่ยต่อวัน

กลุ่มอายุ (ปี)	ปีพ.ศ. 2543 (คน)	ปีพ.ศ. 2555 (คน)
น้อยกว่า 20	240	365
น้อยกว่า 15	4	10

ที่มา : สถิติสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2543และ2555

จำนวนการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุ 10-19 ปีที่คลอดบุตร ปี พ.ศ. 2555

อายุ (ปี)	การตั้งครรภ์ซ้ำครั้งที่ 2	การตั้งครรภ์ซ้ำครั้งที่ 3	การตั้งครรภ์ซ้ำทั้งหมด	จำนวนการคลอดทั้งหมด	การตั้งครรภ์ซ้ำร้อยละ
10	1	0	1	5	20.0
11	1	0	1	11	9.1
12	0	0	0	58	-
13	0	0	0	497	-
14	1	0	1	3,154	0.0
15	235	5	240	10,404	2.3
16	868	23	891	20,901	4.3
17	2,201	81	2,282	28,445	8.0
18	4,343	261	4,604	32,992	14.0
19	6,912	511	7,423	36,709	20.2

ที่มา : 1. ข้อมูลหญิงคลอด ปี พ.ศ. 2555 จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

จำนวนการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุ 10-19 ปีที่คลอดบุตร ปี พ.ศ. 2555

กลุ่มอายุ (ปี)	จำนวนคลอดทั้งหมด	จำนวนท้องซ้ำ	ท้องซ้ำร้อยละ
<20	133,176	15,443	11.6
15-19	129,451	15,200	11.7
<15	3,725	243	6.5

ที่มา : 1. ข้อมูลหญิงคลอด ปี พ.ศ. 2555 จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

สถานการณ์ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาภาวะแทรกซ้อนจากการแท้ง

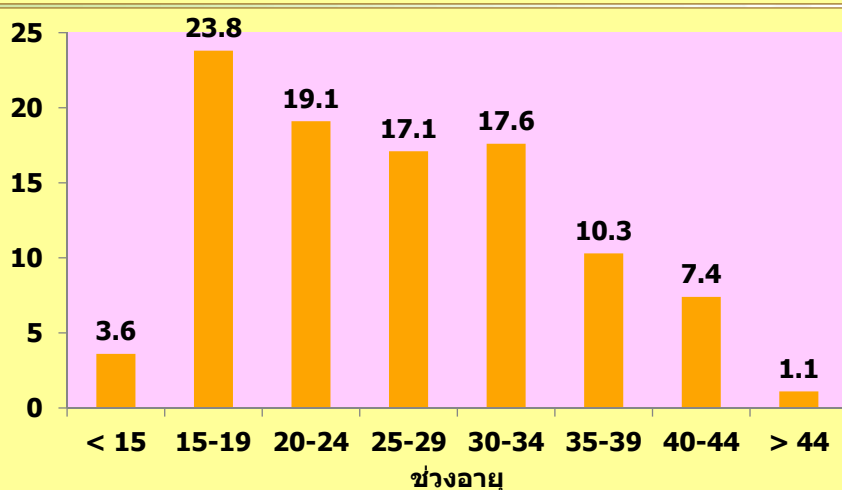
ปีพ.ศ.	ภาวะแทรกซ้อน	ตาย
2548	26,947	25
2549	28,889	25
2550	29,647	20
2551	30,758	28
2552	30,865	24

ที่มา: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

13

ร้อยละของผู้ที่แท้งจำแนกตามกลุ่มอายุ

ร้อยละของผู้ป่วยที่แท้ง
จำแนกตามช่วงอายุ

ร้อยละ 30.8
มีสถานภาพ
นักเรียน/นักศึกษา

ร้อยละ 27.4
อายุต่ำกว่า 20 ปี

ร้อยละ 46.5
อายุต่ำกว่า 25 ปี

ที่มา : สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2555

14

อายุครรภ์ของผู้ที่แท้ง

อายุครรภ์ (สัปดาห์)	ร้อยละ
<5	6.7
5-8	45.9
9-12	26.8
13-16	8.8
17-22	8.3
>22	3.5

ที่มา :สำนักงานนายการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2555

15

ร้อยละของผู้ป่วยแท้ง จำแนกตามข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ครั้งนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ครั้งนี้	ร้อยละ
ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ครั้งนี้	
ตั้งใจตั้งครรภ์	31.2
ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์	68.8
การคุมกำเนิด (การตั้งครรภ์ครั้งนี้)	
ไม่ได้ใช้การคุมกำเนิด	72.4
ใช้การคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่ง	27.6

ที่มา :สำนักงานนายการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2555

อายุของผู้ที่ทำแท้งกับการตั้งใจตั้งครรภ์และการคุมกำเนิด

อายุ (ปี)	ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ (%)	ไม่มีการคุมกำเนิด (%)
<15	95.5	95.5
15-19	86.3	78.8
20-24	68.4	70.1
>24	59.5	69.2

ที่มา :สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2555

17

ร้อยละเหตุผลที่ตัดสินใจทำแท้งครั้งนี้

เหตุผล	ร้อยละ
ด้านเศรษฐกิจ	50.3
- ปัญหาเรื่องเงิน	43.2
- การตั้งครรภ์เป็นอุปสรรคต่ออาชีพ	16.9
ด้านสุขภาพ	70.0
- อายุน้อยเกินไป	27.3
- อายุมากเกินไป	9.4
- มีภาวะผิดปกติ/ โรค	35.7

ที่มา :สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2555

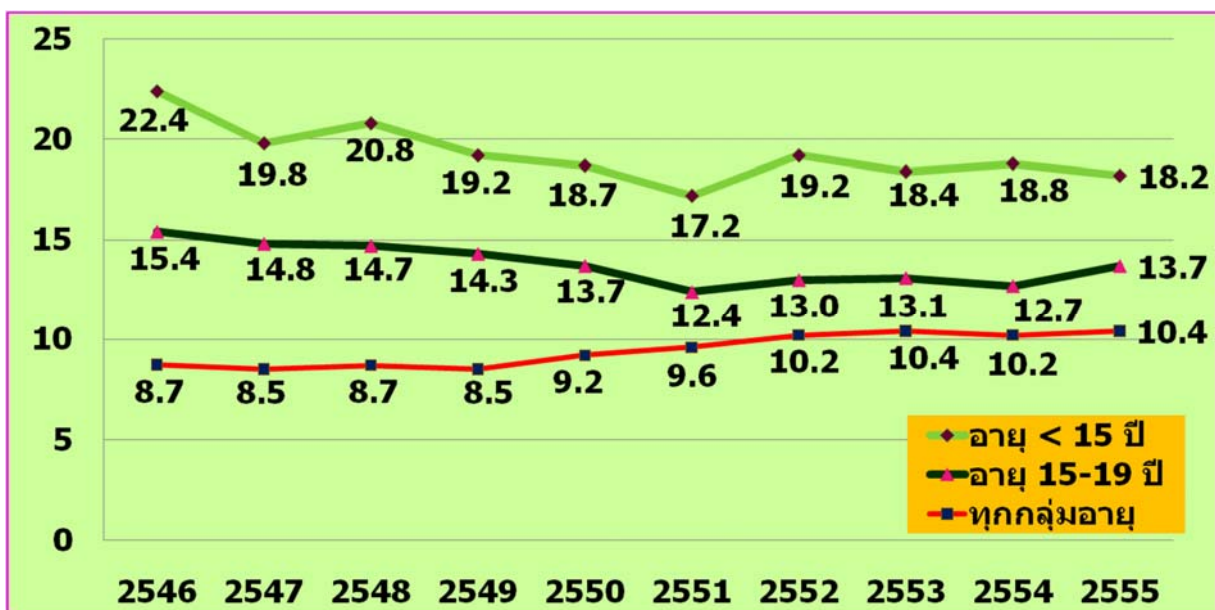
ร้อยละเหตุผลที่ตัดสินใจทำแท้งครั้งนี้ (ต่อ)

เหตุผล	ร้อยละ
ด้านสังคม/ ครอบครัว	62.2
- เรียนยังไม่จบ	29.2
- ไม่พร้อมจะแต่งงาน	13.5
- มีบุตรถี่เกินไป	5.4
- ฝ่ายชายไม่รับผิดชอบ	4.4
- ฝ่ายชายมีครอบครัวแล้ว	1.6
- มีปัญหาเกี่ยวกับญาติฝ่ายชาย	0.6
- ตั้งครรภ์เนื่องจากถูกข่มขืน	0.6
- การคุมกำเนิดล้มเหลว	7.8
- ตั้งครรภ์กับชายอื่น	1.6
- ตั้งครรภ์กับบุคคลใกล้ชิดทางสายเลือด	0.3
- หย่าหรือเลิกกับสามีหรือเพื่อนชายหลังจากที่ตั้งครรภ์นี้	1.0
- มีบุตรพอแล้ว	14.4

ที่มา : สำนักงานนายการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2555

ร้อยละของเด็กแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ จำแนกตามกลุ่มอายุของแม่ ปีงบประมาณ 2546 - 2555

ร้อยละ

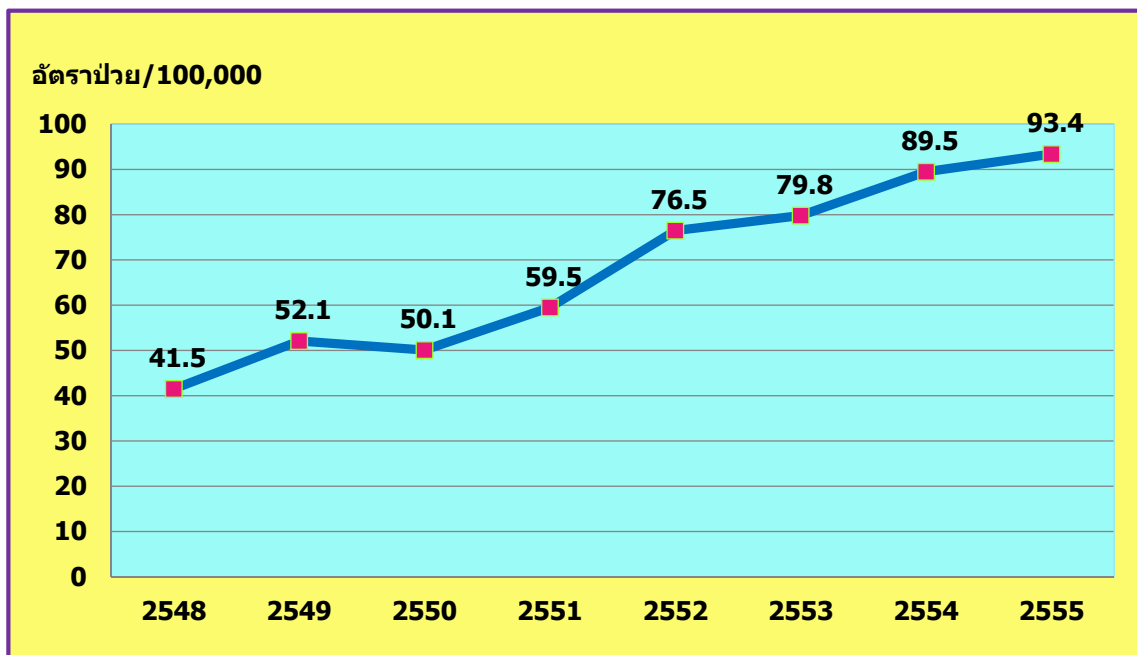

- หมายเหตุ 1. ข้อมูลเฉพาะเด็กเกิดมีชีวิตในโรงพยาบาลของรัฐ ที่รายงานมายังสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
2. วิเคราะห์และรายงานโดยสำนักงานนายการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย

โดย : สำนักงานนายการเจริญพันธุ์

อัตราป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในวัยรุ่นและเยาวชนอายุ 15-24 ปี

ที่มา : AESR สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค 2555

โดย : สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์

สาเหตุที่ทำให้หญิงอายุต่ำกว่า 20 ปีตั้งครรภ์

สาเหตุ	ร้อยละ
- ไม่ได้ป้องกันขณะมีเพศสัมพันธ์	45.5
- คุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ	28.2
- ขาดความรู้ในการคุมกำเนิด	9.0
- แพ้ยาคุม	7.7
- ถูกกระทำข้ำเรา	0.6
- ยาคุมกำเนิดไม่มีประสิทธิภาพ	6.4
- ไม่ตอบคำถาม	2.6

แหล่งข้อมูล: การศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์และมีบุตรของหญิงอายุต่ำกว่า 20

(เขตสาธารณสุข เขต 2 จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์และจังหวัดตาก)

สาเหตุที่วัยรุ่นไม่คุมกำเนิด

- ขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาและชีววิทยาการเจริญพันธุ์ (ไม่รู้ว่าจะตั้งครรภ์เมื่อใด)
- มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการร่วมเพศ กับการตั้งครรภ์ (ร่วมเพศครั้งเดียวไม่ท้อง)
- วัยรุ่นชายไม่ใช้ถุงยางอนามัย (ขาดขวางความรู้สึทางเพศ)
- การบริการคุมกำเนิดยังเป็นบริการของคู่สมรส หรือผู้ที่แต่งงานแล้ว (วัยรุ่นไม่กล้าเพราะการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด)

แหล่งข้อมูล: การศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์และมีบุตรของหญิงอายุต่ำกว่า 20

(เขตสาธารณสุข เขต 2 จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์และจังหวัดตาก)

ความรู้และความคิดเห็นของกลุ่มแม่วัยรุ่นเกี่ยวกับการคุมกำเนิด

- การคุมกำเนิดทุกชนิดสามารถป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ได้ (30.3%)
- ยาเม็ดคุมกำเนิดไม่เหมาะสมกับวัยรุ่นเพราะทำให้ตัวไม่สูง (11.7%)
- หากมีเพศสัมพันธ์ฝ่ายชายควรเตรียมถุงยางอนามัยหรือยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินให้ฝ่ายหญิง (59.3%)
- การใช้ถุงยางอนามัยทำให้ขาดความใกล้ชิดกัน (15.3%)

ที่มา: ศ.ดร.ศิริพร จิรวัดมนกุล และคณะ: การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ๒๕๕๔

ประเด็นท้าทาย: การเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์

- วิธีการคุมกำเนิดยังไม่หลากหลายและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ รวมทั้งยังไม่ครอบคลุมในทุกกลุ่มเป้าหมาย
- ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายรับภาระในการคุมกำเนิด
- การจัดบริการอนามัยแม่และเด็กยังไม่ครอบคลุมถึงมารดาวัยรุ่นโดยเฉพาะที่อายุต่ำกว่า 15 ปี

ประเด็นท้าทาย: การเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ (ต่อ)

- อนามัยแม่และเด็กในกลุ่มชายขอบ/กลุ่มด้อยโอกาสไม่สามารถเข้าถึงบริการได้
- วัยรุ่นยังขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องจากครอบครัว สถานศึกษาและสื่อสาธารณะ (มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร/มารดาวัยรุ่น/การตั้งครรภ์ซ้ำ)

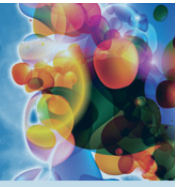
ประเด็นท้าทาย: การเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ (ต่อ)

- **ทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน** เช่น การรักษาความลับของผู้มาใช้บริการ
- **ขาดโอกาสทางการศึกษา** เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยเรียน
- **ไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือทางสังคม** อย่างเหมาะสม

แนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภในวัยร่น

แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภในวัยร่นระยะ ๕ ปี

(ตามมติคณะกรรมการพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ)

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑** สร้างความเข้าใจ ปรับทัศนคติ เพิ่มศักยภาพ ในการป้องกันการตั้งครรภในวัยร่น
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒** พัฒนาการเข้าถึงบริการสุขภาพของวัยร่น
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓** พัฒนาระบบส่งต่อช่วยเหลือ

สวัสดี